

Konferencia Spolupráca, konflikt a legitimita v spoločnosti - 11. slovenské a české sociologické dni

10. až 13. septembra 2024 sa konali už 11. slovenské a české sociologické dni, ktoré v dvojročných intervaloch organizujú striedavo česká a slovenská sociologická spoločnosť. Tentoraz podujatie prebiehalo v priestoroch Kongresového centra SAV Academia v Starej Lesnej pod gesciou Sociologického ústavu SAV, v. v. i a venované boli skúmaniu klasických sociologických tém akými sú spolupráca, konflikt a legitimita v spoločnosti.

Programový výbor (za Sociologický ústav SAV, v. v. i. Miloš Bahna, za SSS pri SAV Roman Hofreiter z UMB a Zuzana Kusá, za ČSS jej predsedníčka Helena Kubátová z Palackého univerzity v Olomouci a Petr Soukup z FSV Univerzity Karlovej) stavil na spoluprácu už pri organizácii podujatia. S výnimkou výberu pozvaných plenárnych rečníkov, ktorí boli hosťami Sociologického ústavu SAV, v. v. i., sa program konferencie utváral zdola: témy väčšiny z dvanástich sekcií konferencie sformulovali na základe výzvy dvojice sociológov či ďalších spoločenských vedcov z oboch republík..

Riaditeľ SÚ SAV,
v. v. i., M. Bahna víta
účastníkov 11.
Slovenských
a českých
sociologických dní.
Vpravo H. Kubátová,
predsedníčka Českej
sociologickej
spoločnosti, v strede
Z. Kusá,
predsedníčka SSS pri
SAV

Sekcie pokrývali okruhy spoločenskovedného bádania od kontextov obnovovania sociológie a empirického výskumu v prvej polovici 60. rokov 20. storočia a príspevku sociologických spoločností k teoretickej profilácii národných sociológií, cez otázky znevýhodnení a zraniteľnosti, environmentálne témy, sociologické skúmanie organizácií a inštitúcií vrátane väzenstva, otázky vzdelávania a jeho faktorov, kontextov a dôsledkov, miestnej demokracie ako priestoru konfliktu či spolupráce, po sociologické skúmanie vojenstva a života v armáde a sociálnych a kultúrnych kontextov konšpiračných teórií a dezinformácií v českom a slovenskom priestore. Pre kolegyne a kolegov, ktorých výskum nepasuje do týchto tematických okruhov, programový výbor vytvoril trinástu otvorenú sekciu. V tejto sekcii odznelo 15 príspevkov najmä z oblasti metodológie sociologického skúmania a sociológie rodiny..

Na konferencii sa zúčastnilo 116 českých, slovenských a poľských sociológov, politológov, sociálnych antropológov a sociálnych geografov a celkovo odznelo 99 príspevkov, z toho osem štyroch konferenčných plénach a 91 na po nich nasledujúcich štyroch paralelných zasadnutiach sekcií.

Na prvom otváracom pléne po privítaní účastníkov riaditeľom SÚ SAV, v. v. i., M. Bahnom a predsedníčkami oboch sociologických spoločností odzneli provokatívne prednášky Petra Soukupa (FSV Univerzita Karlova, fotka nižšie) a Soni Szomolányi (FF Univerzita Komen-

ského). Prednášajúci uvažovali o schopnosti českej spoločnosti poučiť sa z inštitucionálnej a personálnej skúsenosti v oblasti zdravotníctva a terciárneho vzdelávania pri zvládaní pandémie, a o možnostiach slovenskej spoločnosti nachádzať spoločné hodnoty a normy napriek viacnásobnému pola-

rizovaniu politickým diskurzom.

Druhé konferenčné plénum patrilo Petrovi Gibasovi zo Sociologického ústavu AV ČR, v. v. i., ktorý sa venoval metaforicky poňatej téme záhradkárstva ako spolupracujúcej starostlivosti o život, ktorý sa dá žiť, a Kateřine Nedbálkovej z FSS Masarykovej univerzity. Nedbálková na konkrétnom príklade odsúdeného väzňa a jeho pokusov o obhajobu a prehodnotenie trestného činu ukázala metodologickú vratkosť posudzovania a určovania faktov.

Profesorka Erika Harris z University of Liverpool je aj členkou Medzinárodného poradného výboru Sociologického ústavu SAV, v. v. i.

Na treťom pléne odznela prednáška Eriky Harris z Univerzity Liverpool venovaná dilemám a predpojatostiach teórií nacionalizmu v strednej a východnej Európe. Prostredníctvom Zoomu odznela prednáška Ely Drazkiewicz, ktorá počas pôsobenia na SÚ SAV získala ERC grant pre svoj výskum

konšpirácií, a dnes v ňom pokračuje na Univerzite v švédskom Lunde. Drazkiewicz pozmenila pôvodne ohlásenú tému plenárnej prednášky, aby predstavila teoretický posun, ktorý medzičasom urobila vo svojom výskume funkcií konšpirácií v zápase o politickú moc a ako ohrozeniu demokracie. Na príklade poľských predvolebných zápasov názorne ukázala, že pojmy ako lojalita k štátu a jeho inštitúciám a zrada pomáhajú analyticky produktívnejšie uchopiť jadro konšpiračných príbehov, ktoré pripisujú politickým súperom negatívne motivácie či už zrady obyvateľstva alebo zrady demokracie.

Do conspiracy theories kill democracy?

Short term consequences:

- Conspiracy theories not always kill democracy. Sometimes they save it: when they go low, we go lower....
- Amid conspiratorial clutter Poland has not fallen into chaos.

Long term consequences:

- There is certainly a sense of anxiety.
- The proliferation of conspiratorial accusations of treason fuel divisions and intensify nationalistic sentiments (us vs. them).
- politics based on loyalties: change relationship with democratic institutions (Teraz K... MY?)

Na štvrtom a poslednom pléne vystúpil Pavel Pospěch z FSS Masarykovej univerzity s prednáškou, v ktorej sa venoval historickým zmenám v konfliktnom nazeraní na obyvateľstvo vidieka a mesta (od adorácie vidieka ako morálne čistého a aktívneho, cez jeho exotizovanie po jeho zatracovanie ako nedostatočne rozhladeného a pasívneho) a Marek Mikuš z Max Planck Institute for Social Anthropology s teoreticky aj faktograficky zasadeným rozborom zadlžovania slovenských domácností a podriaďovania ich rozhodovania v pracovnom či rodinnom plánovaní finančným otázkam.

Na tomto mieste nie je možné priblížiť a oceniť prínos prednášok a diskusie, ktorá prebiehala v paralelných sekciách konferencie. Účastníci každej si odnášajú početné

inšpirácie a na mnohých sa dostalo zaslúženého uznania a povzbudenia aj doktorandom zo Sociologického ústavu SAV v. v. i. a ďalších vedeckých inštitúcií.

Doktorandi SÚ SAV, v. v. i. na II. slovenských a českých sociologických dňoch úspešne prezentovali svoj výskum. Na fotke zľava doprava: Vladimír Hurban, Terézia Šabová, Tímea Szabó, Viera Poláková a Michaela Pílová.

Osobitnú zmienku si však zasluguje sekcia environmentálnej sociológie, ktorú viedli Katarína Strapcová zo Sociologického ústavu SAV, v. v. i. a Dušan Janák z katedry sociológie FF Univerzity Komenského a Mendelovej univerzity v Brne. Táto sekcia mala vďaka účasti poľských sociológov najvýraznejší medzinárodný charakter a zároveň sa originálne prepájala s praktickou skúsenosťou – pozorovaním života medvedej rodiny, ktoré spoluorganizoval Michal Haring, niekdajší riadiaci pracovník ŠOP SR a dnes doktorand katedry sociológie FF UK. (fotka dole).

Potešujúcou stránkou tohto najväčšieho stretnutia slovenských a českých sociológov za posledné dve desaťročia bol aj divácky záujem sociológov pôsobiacich v komerčnej sfére a najmä záujem o účasť a prácu starších kolegov, ktorí prejavili slovenské študentky a študenti, ktorí sociológiu študujú na univerzitách v Česku. Tak dúfajme, že ich raz privítame aj na akademickej pôde a tiež Slovenskej sociologickej spoločnosti pri SAV.

Zuzana Kusá,

predsedníčka Slovenskej sociologickej spoločnosti pri SAV

*Na spoločné
fotografovanie sme si
spomenuli až vo
štvrtok večer po
ukončení konferencie
a žiaľ až po odchode
časti účastníkov.*